

ŚWIERADÓW-ZDRÓJ

"ŚLADEM IZERSKICH TAJEMNIC" - Druga edycja

INFORMATOR DO GRY MIEJSKIEJ 2022

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

PA
TRIO
TYŻM
JUTRA

Dofinansowano ze środków
Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach programu "Patriotyzm Jutra"

„Witaj podróżny!” - szumią potoki,
gdy u nas stawiasz swe pierwsze kroki.

Małe miasteczko wśród gór ukryte
musi się spotkać z Twoim zachwytem!

Czas, abyś poznał jego sekrety.

To nie klejnoty, złote monety,
lecz miejsca piękne skarb nasz stanowią.

Kto je odwiedzi za naszą namową
i zbierze łącznie wszystkie ze znaków,

okryje się sławą zdobywcy szlaku

„Śladem Izerskich Tajemnic”, ale

pokazać musi, że wraca w chwale
i w starym dworcu na Stacji Kultury

odrysowane pokazać kontury
tabliczek zwanych piktogramami,

które spojone są z kamieniami

co wyznaczają szlak ten bajkowy.

Ruszaj więc w drogę - jesteś gotowy!

Joanna Krajewska

Z ogromną satysfakcją oddajemy w Państwa ręce drugie wydanie przewodnika do gry miejskiej „Śladem Izerskich Tajemnic”, mając nadzieję że zachęci Państwa do wędrówki po Górach Izerskich, a zwłaszcza po Świeradowie-Zdroju i odkryciu jego historii.

Powodzenia!

Regulamin gry miejskiej „Śladem Izerskich Tajemnic”

Organizator:

Miejskie Centrum Kultury, Aktywności i Promocji Gminy
„Stacja Kultury” w Świeradowie-Zdroju
ul. Dworcowa 1, 59-850 Świeradów-Zdrój
tel. 75 71 36 482, 75 71 36 483

e-mail: it@swieradowzdroj.pl, kultura@swieradowzdroj.pl
www.stacjakultury.swieradowzdroj.pl

Uczestnicy:

W grze może wziąć udział każdy śmiałek, który odbierze w „Stacji Kultury” w Świeradowie-Zdroju przy ul. Dworcowej 1 „Pakiet Odkrywcy”.

Następnie odwiedzi wyznaczone atrakcje (zaznaczone na mapie str. 2-3). W 22 miejscach znajdują się kamienie z dekoracyjnymi płaskorzeźbami oraz piktogramami (metalowymi blaszkami) autorstwa Macieja Wokana.

Piktogramy te należy odwzorować w dołączonym notesie (kartkę należy przyłożyć do metalowej blaszki, a ołówkiem zamalowywać kartkę). Psss... Mamy ułatwienie.

Należy odwzorować minimum 15 piktogramów.

Po wykonaniu tych zadań, należy powrócić do „Stacji Kultury” i odebrać symboliczną nagrodę wraz z dyplomem „Odkrywcy Izerskich Tajemnic”.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

MUZEUM HISTORII POLSKI

PA
TRIO
TYZM
JUTRA

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

Góry Izerskie

Góry Izerskie leżą na granicy Polski i Czech. Zajmują około 1 tys. km², z czego polska część to „zaledwie” 400 km². Granicę między krajami wyznacza rzeka Izera (na około 15 km). To właśnie ona dała nazwę całemu pasmu górskiemu. Po czesku rzeka nazywa się Jizera, a samo pasmo górskie Jizerské hory. Jednak warto zapamiętać, że poprawna nazwa pasma górskiego brzmi Góry Izerskie, a nie Izery!

Najwyższym szczytem Gór Izerskich po polskiej stronie jest Wysoka Kopa (1126 m n.p.m.), a po czeskiej stronie Smrek (1124 m n.p.m.). Najważniejsze wzniesienia po polskiej stronie, na które warto się wspiąć to: Zwalisko (1047 m n.p.m., Wysoki Kamień (1058 m n.p.m.) oraz Sępią Górę (828 m n.p.m.), o której przeczytają Państwo więcej na stronie 21.

Warto wiedzieć, że w Górach Izerskich panuje niezwykle surowy klimat. W dużej mierze przypomina on panujący kilkaset metrów wyżej klimat piętra subalpejskiego. Zimy są tu srogie (29 grudnia 1996 r. na Hali Izerskiej zanotowano $-36,6^{\circ}\text{C}$), a różnica temperatur w środku lata przekracza czasem 25°C (w letnie noce potrafi spaść poniżej 0°C , np. 20 lipca 1996 r. było to $-5,5^{\circ}\text{C}$). Stąd też Hala Izerska nazywana jest polskim biegunem zimna.

Na Hali Izerskiej można zobaczyć jedno z najpiękniejszych i najcenniejszych torfowisk w Polsce. Utworzono tu Rezerwat Torfowiska Doliny Izery - największy w kraju kompleks torfowisk wysokich i przejściowych. Co ciekawe, mają one po kilka tysięcy lat.

Od 2009 r. w Górach Izerskich istnieje polsko-czeski Izerski Park Ciemnego Nieba. Niebo jest tutaj niemal 40-krotnie ciemniejsze niż w mieście! W pogodną noc widać około 1,8 tys. gwiazd i Drogę Mleczną.

Z kart historii Świeradowa-Zdroju...

przez rozety na ul. Wyszyńskiego

Na przelomie lat 2013/2014 w chodniku położonym przy ul. Wyszyńskiego umieszczono 8 dekoracyjnych rozet, które swoją treścią nawiązują do najważniejszych dat z historii Świeradowa-Zdroju. Rozety składają się z bloków granitowych w kształcie koła o średnicy 1 metra, a na każdym z bloków wykonane zostały płaskorzeźby. Obwoluta koła wykonana została z kilku rzędów naprzemiennie ułożonej kostki granitowej i bazaltowej.

Wykonawcą płaskorzeźb jest lokalny artysta *Maciej Wokan*.

Rozeta nr 1 – XII w. - Flins

Flinsa – bożka śmierci - czcili tużycy pątnicy, którzy zamieszkiwali niegdyś tutejsze tereny. Bożka tego przedstawiano najczęściej jako mężczyznę w płaszczu lub z płonącą pochodnią w dłoni i matym lwem na ramieniu. Według podań bożek ten nigdy nie sypiał, zaś wiecznie czuwał...

Początkowo głównym ośrodkiem kultu Flinsa była góra Lanckrone (w pobliżu niemieckiego Görlitz), jednak prześladowani przez Niemców tużycanie - w ramach „chrześcijańskiej misji” nawołującej do nawrócenia, zostali zmuszeni do przeniesienia złotego posągu bóstwa na górę w okolicach dzisiejszej miejscowości Mirsk, nieopodal Świeradowa-Zdroju. Prześladowaniom nie było jednak końca i kolejny raz trzeba było przenieść posąg. Ukryto go prawdopodobnie w głębokiej jaskini pod Białym Lwińcem (Izerskie Garby), do której wejście zasypano...

Choć w literaturze spotyka się wiele opisów Flinsa, to wciąż nie odnaleziono dowodów archeologicznych dowodzących istnienia jego kultu. Wiele wskazuje na to, że postać Flinsa została wymyślona przez Konrada Bothe'go, który w księdze pt. Kronika Saska opisał go po raz pierwszy. Jednak pamiętajmy, że w każdej legendzie może istnieć jakieś ziarnko prawdy...

NAZWA MIASTA:

1524 – Flinsberg
1668 – Flinssberg
1782 – Bad Flinsberg
1945 – Wieniec Zdrój
1946 – Świeradów-Zdrój

Czy wiesz, że?
Od imienia Flinsa
wzięta się dawna nazwa
Świeradowa-Zdroju -
Bad Flinsberg...

Rozeta nr 2 – 1524 r. Karczma Czyścisakwa

Dzisiejszy Świeradów-Zdrój został po raz pierwszy wzmiankowany w 1524 roku pod nazwą Fegebeutel, a to z uwagi na karczmę zbudowaną przy drodze wiodącej z Mirska w stronę Czech. W dosłownym tłumaczeniu tego słowa na język polski, oznacza ono Czyścisakwę – miejsce, w którym Twoja sakwa zostanie wyczyszczona.

Rozeta nr 3 – 1572 r. Święte Źródło

Pierwszą wzmiankę o świeradowskich wodach mineralnych można natomiast odnaleźć w książce wydanej w 1572 roku przez berlińskiego lekarza Leonarda Thurneyssera. W dziele tym wspomniat o zimnych, ale i ciepłych, metalicznych wodach świeradowskiego źródła, nazywając go po prostu "świętym źródłem".

Legenda o świeradowskiej żabce

Dawno, dawno temu Góry Izerskie porastały gęste lasy, pełne zwierzyny. W ich głębi, na zboczu Stogu Izerskiego, drwale zbudowali niewielką osadę. Żyli sobie tam w zdrowiu i spokoju od wielu lat. Pewnego razu w te dzikie okolice przyjechał z Berlina sławny lekarz – dr Leonard Thurneysen. Po wielu miesiącach ciężkiej pracy potrzebował ciszy i odpoczynku. Wybrał te okolice, bo słyszał, że powietrze jest tu bardzo zdrowe, a ludzi w tej głuszy nie ma prawie wcale. Zamieszkał w niewielkiej karczmie, która słynęła z wyrobu piwa o wyjątkowym smaku. Sam hrabia Schaffgotsch zamówił stałą jego dostawę na swój dwór! To prawda, piwo było pyszne, a miejsce dzikie i piękne. Doktor czuł się tu wspaniale, chętnie wędrował po górach i podziwiał piękne widoki. Szczególnie lubił stoki Stogu Izerskiego. Podczas jednej z takich wycieczek przechodził przez kręty potok, szmerzący wśród lasu. Na jednym z kamieni zanurzonych w bystrej wodzie zobaczył nagle martwą żabę. Przyjrzał się jej z ciekawością i stwierdził, że stworzenie musiało stracić życie całkiem niedawno. Potem poszedł dalej. Minęło kilka dni i Thurneysen znów pojawił się w okolicy potoku. Ze zdziwieniem zauważył, że żabie ciało nadal leży na głazie, obmywane przez wodę. Jednak nie zastanawiał się nad tym dłużej, gdyż pomiędzy drzewami zobaczył pięknego jelenia...

Mijały dni, pogoda się zepsuła, padał deszcz i doktor Leonard, zmuszony siedzieć w karczmie, często słuchał miejscowych legend i opowieści. A były one doprawdy dziwne. Karczmarz prawił o cudownej wodzie, po którą przyjeżdżali ludzie z całej okolicy, bo podobno leczyła wszelkie choroby. Twierdził też, że wyjątkowy smak jego piwa właśnie od tej wody pochodzi. Miejscowi opowiadali również o skarbach nieprzebranych ukrytych w skałach, tajemniczym Karkonoszu – opiekuńczym Duchu Gór, skrzących, rusalkach, czarownicach i wiedźmach, zamieszkujących tę krainę... Wszystkie te bajania były niezwykle, ale historie o cudownej wodzie zainteresowały go najbardziej.

Gdy pogoda poprawiła się, Leonard Thurneysen wybrał się znowu na spacer po górach i tym razem specjalnie skierował się w stronę znajomego potoku. Jak się spodziewał, na głazie leżała znajoma żabka, oczywiście w stanie prawie nienaruszonym. Doktor pobrał więc próbki wody i wkrótce wrócił do Berlina. W swoim laboratorium przeprowadził szczegółowe badania. Woda zawierała związki chemiczne, mające lecznicze właściwości. Okazało się, że w legendach było dużo prawdy.

Dr Thurneysen o wynikach swych badań powiadomił właściciela tych ziem - hrabiego Schaffgotscha. Ten postanowił założyć tu uzdrowisko. Obudował źródła, wybudował Dom Zdrojowy, sprowadził ekipę lekarzy, założył piękny park. Uzdrowisko z roku na rok rozwijało się coraz bardziej, szybko zdobywając wielką popularność wśród mieszkańców Niemiec i ziem polskich. Do dziś często nazywane jest Doliną Młodości... A to wszystko dzięki małej żabce, która skończyła swe życie w górskim potoku...

Grażyna Kasprzak

Rozeta nr 4 – XVI w. – XX w.

Skójka perłorodna

Skójka perłorodna to dawna nazwa perłoródki rzecznej. Jest to duży małż słodkowodny występujący w bardzo czystych, zimnych rzekach i strumieniach północnej Europy, wymagający jednocześnie wody dobrze natlenionej i o niskiej zawartości wapnia.

Dokładnie nie wiadomo, kiedy odkryto ich występowanie w tutejszych wodach, jednak pierwsze prawodawstwo dotyczące ich połowu pojawiło się pod koniec XVI wieku. W 1607 roku, przyrodnik Kaspar Schwenckfeldt poświęcił perłom fragment w swojej pracy „Hirschbergischen warmen Bades”. Z tego źródła wiadomo, że perły pozyskiwano z rzeki Kwisy. Perły te charakteryzowały się różnymi kształtami oraz zmienną kolorystyką, przy czym ceniono najbardziej tylko odmiany białe. W okresie od XV do XVIII w. głównymi ośrodkami połowu perł na Dolnym Śląsku były miejscowości położone koto Świeradowa-Zdroju, w tym okolice Leśnej.

Co ciekawe, w 1729 roku August II Mocny, król Polski i książę koronny Saksonii, wydał edykt zabraniający dzikiego połowu w Kwisie oraz ustanowił okres ochronny dla młodych skójek perłorodnych, a karą za bezprawny połów perłoródki było obcięcie ręki!

Niestety, intensywna eksploatacja perł doprowadziła do powolnego zaniku perłoródki w rzekach i potokach Dolnego Śląska. Pod koniec XIX wieku i na początku XX, perłoródki spotykano już coraz rzadziej w wodach Dolnego Śląska. Przyczyną wymierania tego małża, oprócz nadmiernego odłowu, była także intensyfikacja przemysłu w tym okresie, regulacja rzek i osuszanie terenów przybrzeżnych.

Rozeta nr 5 – 1768 r. Stary dom źródlany

W uzdrowiskowej przeszłości Świeradowa-Zdroju istotną datą jest rok 1768, z którym skojarzono początek zorganizowanej działalności uzdrowiskowej miasta. W roku tym poprawiono obudowę górnego źródła, a obok niego wybudowano dom mieszkalny z 14 pokojami tzw. „stary dom źródlany”, gdzie przebywali kuracjusze.

Rozeta nr 7 – 1933 r. Wody radoczynne

Najcenniejszymi wodami mineralnymi są wody zawierające radon. Do wód tych dowiercił się w latach 30. XX wieku inż. Paul Schmidt. W 1933 roku rozpropagował materiał, w którym dokonał naukowej prezentacji radoczynności odkrytych przez siebie wód. Zawiązał ponadto „Stużący Dobru Powszechnemu Związek do Udostępniania Radioaktywnych wód w Górach Izerskich” i wystąpił z propozycją budowy zakładu kąpiei radoczynnych.

Rozeta nr 8 – 2008 r.

Kolej gondolowa

Kolej gondolowa
ul. Źródłana 2

Jedna z najnowocześniejszych atrakcji Sudetów Zachodnich otwarta w 2008 r. Do dyspozycji gości jest kilkadziesiąt wagoników, które w 8 minut wwożą turystów na szczyt Stogu Izerskiego. Kolej czynna jest przez cały rok – obsługując narciarzy zimą (2 500 m oświetlonej nartostrady), a od wiosny do jesieni turystów pieszych oraz rowerzystów. Przy dolnej stacji funkcjonuje także całoroczny tor saneczkowy Ski and Sun Coaster.

Sprawdź: www.skisun.pl

Patrz punkt nr 2
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Stóg Izerski

Jeden z najwyższych szczytów Gór Izerskich (1 105 m n.p.m.), położony na zachodnim krańcu Wysokiego Grzbietu, w pobliżu granicy polsko-czeskiej.

Około 50 metrów poniżej szczytu znajduje się schronisko PTTK. Obiekt powstał w latach 20. XX wieku, a pomysłodawcami jego budowy byli: lekarz uzdrowiskowy dr Josef Siebelt, śląska rodzina Schaffgotschów oraz organizacja turystyczna Towarzystwo Karkonoskie. Wzniesione w charakterystycznym stylu śląsko-tużyckim schronisko zostało oddane do użytku w październiku 1924 roku i szybko stało się jednym z najpopularniejszych celów wycieczek dla kuracjuszy ze Świeradowa-Zdroju. Co ciekawe, nawet podczas II wojny światowej schronisko nie przestało prowadzić swej turystycznej działalności.

Od 2001 r. obiekt prowadzony jest rodzinnie. Stojąc przed schroniskiem możemy podziwiać wspaniałą panoramę Świeradowa-Zdroju, dolinę Kwisy, Grzbiet Kamienicki i zachodnią część Karkonoszy.

Patrz punkt nr 8
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Isergebirge. Die Kaufmännische 1107 m bei Bad Hainberg

Zajęcznik

Szczyt w Wysokim Grzbiecie Gór Izerskich o wysokości 595 m n.p.m., oddzielający Świeradów-Zdrój od Czerniawy. W pobliżu szczytu, na wysokości 590 m n.p.m. stoi granitognejsowa skałka zwana Iglicą. Niegdyś znajdowała się tam wzniesiona pod koniec XIX wieku restauracja z wieżą widokową, w miejscu której obecnie znajduje się przekaźnik RTV.

Na turystów, którzy wybiorą się na spacer w tym kierunku czeka interaktywna ścieżka przyrodniczo-leśna przygotowana przez Nadleśnictwo Świeradów. Na odcinku 1 km rozmieszczono 9 stanowisk edukacyjnych – tablic z zagadkami, leśnymi puzzlami i grającymi cybatami.

W masywie Zajęcznika znajdują się sieci leśnych ścieżek biegowych (Run Track) oraz rowerowych (Single Track), o których przeczytają Państwo na stronie 35.

Patrz punkt nr 3
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Pomnik Pintscha

Patrz punkt nr 9
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Carl Friedrich Julius Pintsch – przemysłowiec i konstruktor. Urodził się 6 stycznia 1815 roku w Berlinie. Dorastał w czasach wielkiego rozwoju techniki. W 1826 roku zobaczył w Berlinie pierwsze lampy gazowe służące do oświetlenia ulic miasta. Zainspirowany tym wynalazkiem, w 1843 roku założył mały warsztat, w którym wyprodukował niewielką liczbę lamp naftowych i lampionów dla swojego użytku. W 1847 roku zaprojektował pierwszy udany model gazomierza, który trafił do użytku na całym świecie. W 1851 roku skonstruował pierwsze oświetlenie w wagonach kolejowych. Dzięki jego funduszom, w 1901 roku została wybudowana Villa Pintscha, dziś znana jako Rezydencja Marzenie. Pomnik stoi na leśnej ścieżce niedaleko ulicy H. Marusarzówny. Ze względu na podmokły teren zalecamy zabranie kaloszy.

Królestwo rododendronów

ul. Sienkiewicza 21, teren St. Lukas

Świeradów-Zdrój nazywany jest przez turystów i kuracjuszy „miastem kwitnących rododendronów”, a sam kwiat traktowany jest jako jeden z symboli uzdrowiska. Niegdyś każdego roku w maju odbywały się w mieście „Dni Kwitnących Rododendronów”. Dziś władze Świeradowa-Zdroju czynią starania, aby wydarzenie powróciło na stałe do kalendarza imprez.

Patrz punkt nr 10
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Duch Gór

ul. Elizy Orzeszkowej 2, przy Park Hotel**** KUR & SPA

Początkowo przedstawiano go jako złego ducha lub demona, jednakże najpopularniejszy wizerunek Ducha Gór to wizerunek starca podpierającego się kosturem, czasem w ubraniu myśliwego. Prawdopodobnie legenda o Duchu Gór związana jest z Walonami – poszukiwaczami skarbów, którzy przybyli w Góry Izerskie z Belgii i północnej Francji. To właśnie oni rozpowszechnili historię o złym Duchu Gór, aby odstraszała śmiatków chcących odnajdywać ukryte w podziemnym królestwie szafiry, szmaragdy i inne drogocenne kamienie. Inna z legend mówi natomiast, że Duch Gór zakochał się w jednej ze świdnickich księżniczek i zwałił ją do swego podziemnego królestwa. By nie było jej smutno, wyczarował z rzepy damy dworu i służki. Starł się jak mógł, ale księżniczka nie odwzajemniła jego uczuć. Pewnego dnia planując ucieczkę, poprosiła Ducha Gór, aby policzył wszystkie rzepy rosnące na łące. Kiedy wreszcie udało mu się tego dokonać, wrócił do podziemi, lecz pani jego serca już nie było... Uciekła z księciem Raciborem! Zaś w tutejszych górach po dziś dzień słychać groźne pomruki Ducha Gór rozżalonego niespełnioną miłością.

Patrz punkt nr 11
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Willa Szarlotta

ul. Zdrojowa 2

W pierwszej połowie XX wieku obiekt nosił nazwę Prinzess Charlotte i pełnił funkcję domu turystycznego z 40 miejscami noclegowymi. W latach 90. XX wieku zmienił nazwę na Pawilon Szarotka i znajdował się tu oddział schorzeń neurologicznych. Obecnie obiekt jest nieczynny, stanowi jednak peretkę architektoniczną.

Patrz punkt nr 14
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Czy wiesz, że?
Postać Ducha Gór kojarzy
się Niemcom jako
Rübezahl, Czechom -
Pan Jan lub Krakonos.

Dom Zdrojowy

ul. Konstytucji 3 Maja 1

Patrz punkt nr 12
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Muzeum Zdrojowe

ul. Konstytucji 3 Maja 1

Powstał w miejscu poprzedniego „Domu Źródlanego” z 1781 roku a zniszczonego w czasie pożaru 14 grudnia 1895 roku. Został odbudowany w cztery lata później na zlecenie rodziny Schaffgotschów, na podstawie projektu wrocławskiego architekta Grossera. Koszt jego odbudowy wyniósł pół miliona ówczesnych marek, a zaangażowanych w prace było ponad 600 robotników. Po odbudowie, na parterze budynku mieściły się m.in. salony: gier, muzyczny, taneczny, a na wyższych kondygnacjach 70 luksusowych pokoi. Malowniczą bryłę zaakcentowano wieżą zegarową o wysokości 46 m. Atrakcyjność budynku podnosi najdłuższa w Sudetach Hala Spacerowa (80 m długości), wykonana z drzewa modrzewiowego. W Hali Spacerowej znajduje się źródło wody pitnej wraz z pijalnią.

Otwarte w 2014 roku w podziemiach Domu Zdrojowego. Ekspozycja przedstawia, w jaki sposób wykorzystywane były źródła od początku ich odkrycia oraz historię samego miasteczka. Wstęp biletowany.

Patrz punkt nr 13
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Park Zdrojowy

Kompozycja parkowa powstała w 1898 roku według projektu wspomnianego wcześniej Karla Grossera. Park, składający się z kilku mniejszych fragmentów rozlokowany został w centrum uzdrowiska. Część parku znajdująca się najbliżej Domu Zdrojowego prezentuje architektoniczny typ rozwiązania z tarasami, schodami, sztuczną grotą, rampami oraz murami oporowymi na skarpach.

Patrz punkt nr 15
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Park im. Orkiestr Wojska Polskiego

Patrz punkt nr 20
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

W listopadzie 1967 roku w Podoficerskiej Szkole Muzycznej im. Rodziny Nałazków w Elblągu ppłk. Mieczysław Abraszka, Komendant Szkoły, zainicjował I Ogólnopolski Konkurs Zespołów Kameralnych. We wrześniu następnego roku wydarzenie zaistniało już w Świeradowie-Zdroju jako Dolnośląski Festiwal Orkiestr Śląskiego Okręgu Wojskowego. Pomysłodawcą i organizatorem tego festiwalu był płk Czesław Siegiel, starszy inspektor orkiestr Śląskiego Okręgu Wojskowego, a gościem festiwalu był płk Władysław Balicki, inspektor orkiestr Wojska Polskiego. Z jego inicjatywy, w grudniu 1969 roku został przeprowadzony Ogólnopolski Festiwal Orkiestr Wojskowych, który trwa do chwili obecnej. 21 września 2019 roku uchwałą Rady Miasta Świeradowa-Zdrój, tutejszemu Parkowi Zdrojowemu nadano nazwę upamiętniającą doroczny konkurs.

Sępia Góra

828 m n.p.m.. Jest jednym z wyższych szczytów Kamienickiego Grzbietu i wznosi się tuż nad miasteczkiem. Zbudowana jest z granitognejsów izerskich, a zwieńczona skałkami noszącymi nazwę Biały Kamień.

Zza Stacji Kultury wspina się na zbocza Sępiej Góry nitka wyasfaltowanej drogi leśnej z cudownymi widokami na okolicę. Szczytem Sępiej Góry prowadzi szlak niebieski. Warto się wspiąć na szczyt, aby ujrzeć wspaniałą panoramę Gór i Pogórza Izerskiego.

Patrz punkt nr 16
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Golgota Izerska

Wędrując wyasfaltowaną drogą leśną na szczyt Sępiej Góry, podziwiać można także płaskorzeźby autorstwa wspomnianego wcześniej, Macieja Wokana. Są to kolejne stacje Drogi Krzyżowej, czyli symbole Męki Pańskiej – umieszczone na 14 górskich gładzach.

Wodospad Kwisa

Jest to sztucznie utworzony wodospad, położony w urokliwym i malowniczym miejscu doliny rzeki Kwisy. By do niego trafić, należy wyjechać z centrum Świeradowa-Zdroju i udać się w kierunku Szklarskiej Poręby. Mijając zabudowania dawnego tartaku i dojeżdżając do ostatnich zabudowań należy skręcić w lewo i przejechać przez most. Dalej trzeba udać się pieszo. Za mostkiem wchodzimy w leśną ścieżkę i schodzimy w dół jakieś 50 m. Zimą jest to idealne miejsce do morsowania.

Patrz punkt nr 17
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Pstrąg Izerski

ul. Nadbrzeżna 4, przy restauracji Świerkowa Karczma

Wędzony, pieczony a może grillowany?! Pstrąg jest specjalnością tutejszych restauracji.

Patrz punkt nr 21
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Czy wiesz, że?

Pstrąg to zwyczajowa nazwa kilku gatunków ryb drapieżnych z rodziny łososiowatych i zaliczany jest to tzw. rybiej arystokracji. Warunkiem jego egzystencji jest czysta, dobrze natleniona woda. Występuje tam, gdzie dno jest twarde, piaszczyste, pokryte żwirem i licznymi większymi kamieniami. W Polsce występują: pstrąg potokowy, pstrąg tęczowy oraz pstrąg źródłany.

Stacja Kultury

ul. Dworcowa 1

1 marca 2019 r. (po ponad 20 latach braku instytucji kultury w mieście) w budynku byłego dworca kolejowego swoją działalność rozpoczęło Miejskie Centrum Kultury, Aktywności i Promocji Gminy „Stacja Kultury” - zwane Sercem Miasta. Jest to miejsce, gdzie mieszkańcy Świeradowa-Zdroju, ale nie tylko, mogą spędzać czas, brać udział w licznych zajęciach, występach, koncertach czy przedstawieniach. W naszym Centrum mieszczą się: sala widowiskowa, studio nagrań, pracownia fotograficzna, sale warsztatowe, atrakcje turystyczne w postaci makiety kolejowej oraz wystawy świeradowskich żab. Przed budynkiem można podziwiać lokomotywę parową Tp4-217.

Patrz punkt nr 22
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Stacja Kultury

serce miasta
Świeradów-Zdrój

Czy wiesz, że?

Miejsce to związane jest z rozetą nr 6 – 1909 r. – Kolej Izerska 1 października 1909 roku zakończono pierwszy etap budowy kolei prowadzącej do Świeradowa-Zdroju - wykonane prace to: wykucie pól skalnych na zboczach Grzbietu Kamienickiego, most nad Kwisą. 31 października 1909 roku rozpoczęto eksploatację odcinka z Mirska do Świeradowa-Zdroju.

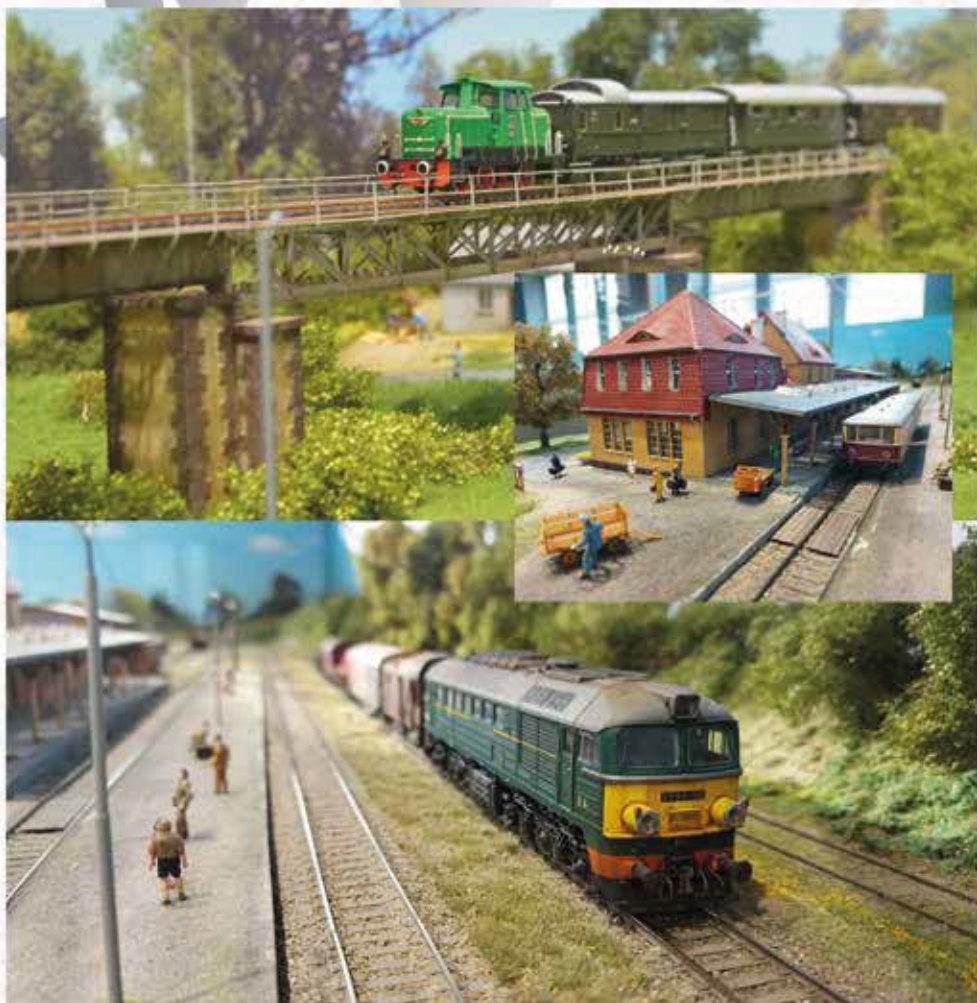

Makieta Kolejowa

ul. Dworcowa 1

W Stacji Kultury można bezpłatnie obejrzeć makietę kolejową przedstawiającą fragmenty linii kolejowych nr 317 i 336 z lat 1945-1970 na odcinku Gryfów Śląski – Mirsk – Świeradów-Zdrój – Świeradów Nadleśnictwo. Makieta o wadze niemal 800 kg została wykonana w skali H0, a łączna długość torów wynosi ok. 105 metrów.

Na makiecie znajduje się 5 lokomotyw i 2 wagony motorowe, 28 wagonów, 40 zwoznic, ok. 600 drzewek i krzewów oraz 200 figurek przedstawiających ludzi i zwierzęta.

Lokomotywa parowa Tp4-217

ul. Dworcowa 1, park przy Stacji Kultury

Parowóz jest eksponatem muzealnym wpisanym do Rejestru Zabytków Ruchomych Województwa Mazowieckiego i posiada numer inwentarzowy MUZ I 54.

Lokomotywa została wyprodukowana w roku 1918, w niemieckiej fabryce pojazdów szynowych Borsig w Berlinie. Lokomotywy tego typu produkowane były w latach 1910-1922 i należały do najbardziej udanych konstrukcji i najliczniejszych serii parowozów eksploatowanych w PKP. Tp4-217 przed wojną pełniła służbę w Pruskich Kolejach Państwowych (KPVE), a następnie w Niemieckich Kolejach Rzeszy (DRB). W roku 1945 została przekazana do Polskich Kolei Państwowych, gdzie służyła do 1959 roku. Następnie została sprzedana Przedsiębiorstwu Materiałów Podsadzkowych Przemysłu Węglowego w Szczakowie (PMPPW), a stamtąd trafiła do PMPPW w Pyskowicach, gdzie w 1981 roku zakończyła swoją służbę. W 1983 roku została ustawiona jako pomnik przy PMPPM w Pyskowicach i przekazana do Muzeum Kolejnictwa w Warszawie.

Lokomotywa mimo, iż wymaga w chwili obecnej gruntownego remontu, już dziś stanowi niebywałą atrakcję w mieście i doskonale uzupełnia się z zabytkowym dworcem kolejowym.

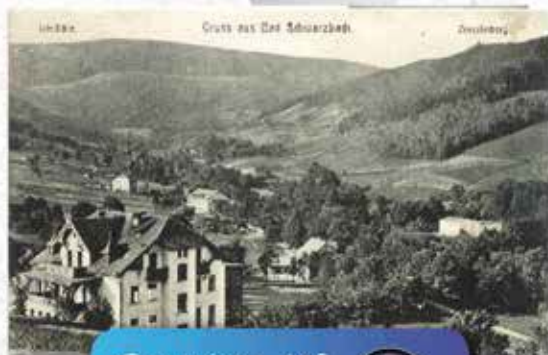

Z kart historii Czerniawy-Zdroju

Czerniawa-Zdrój jest obecnie integralną częścią Świeradowa-Zdroju, lecz do 1973 roku była samodzielną miejscowością, składającą się z kilku osiedli: Czerniawy, Granicznej, Ulicka oraz Łęczyny. Sama miejscowość powstała na gruntach dominium giebułtowskiego, gdzie akcję osiedleńczą rozpoczęli Uchtritzowie. Pierwszy dom wybudowano tu w 1647 roku a do roku 1660 powstało ich aż 41. W 1651 roku Marcin Scholze uruchomił tu hutę szkła, w której produkowano szkło taflowe i dęte. Jednak na przełomie wieków XVII i XVIII huta sponęta i nie została odbudowana.

Na początku XIX wieku zaczęło rozwijać się wodolecznictwo. W 1859 roku uruchomiono dom zdrojowy z 8 łazienkami, a w 1929 roku, po gruntownej przebudowie, trwającej trzy lata, budynek dysponował już 25 łazienkami oraz 66 pokojami mogącymi pomieścić 100 kuracjuszy. W przedwojennych źródłach można odnaleźć informacje, że w 1937 roku przebywało tutaj już niespełna 8 tys. kuracjuszy. Po II wojnie światowej uzdrowisko Czerniawa-Zdrój podlegało Zarządowi Państwowych Uzdrowisk Dolnośląskich. Leczone tu m.in. choroby układu krążenia, nieżyty dróg oddechowych, nerwice, choroby kobiece, niedokrwistość. W 1976 roku powstał tu ośrodek naukowo-badawczy zajmujący się zagadnieniem odporności dzieci przy chorobach układu oddechowego i leczeniem dzieci z terenów przemysłowych.

Obecnie gmina Świeradów-Zdrój czyni starania, aby dzielnica ta odzyskała blask dawnego uzdrowiska.

*Czy wiesz, że?
Dawna,
niemieckojęzyczna
nazwa Czerniawy-Zdrój
to Bad Schwarzbach*

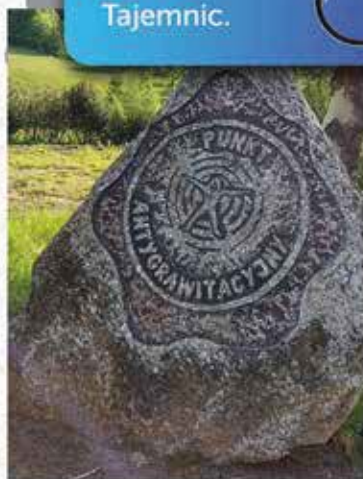

Punkt antygravitacyjny

ul. Strażacka

Izerski punkt antygravitacyjny znajduje się około 300 m od dolnej stacji kolei gondolowej (w stronę dzielnicy Czerniawa). Skąd ta nazwa? Eksperymenty terenowe wykazały, że zatrzymany samochód zaczyna sam wjeżdżać pod górę. Jedni mówią, że pochyłość jezdni, to tylko złudzenie optyczne, zaś inni – że jest to anomalia grawitacyjna. Nie wiemy, co jest prawdą, ale za to jedni i drudzy mają z tego mnóstwo dobrej zabawy!

Patrz punkt nr 1
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Patrz punkt nr 5
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Willa Fabrykanta

ul. Sanatoryjna 7, Świeradów-Zdrój dzielnica Czerniawa-Zdrój,
teren Cottonina Hotel & Mineral SPA Resort

Pochodzący z XIX wieku budynek nazwany przez mieszkańców Czerniawy-Zdroju Willą Fabrykanta znajduje się tuż przy malowniczym brzegu Czarnego Potoku. Po II wojnie światowej, przez blisko pół wieku, budynek ten był częścią fabryki bawetny. W wyniku przeprowadzonych w latach 2009-2012 prac rewitalizacyjnych przywrócona została dawna świetność obiektu. Obecnie to zabytkowe miejsce należy do kompleksu wypoczynkowego COTTONINA Hotel & Mineral SPA Resort. Aktualna nazwa obiektu to swoisty ukłon w stronę przeszłości i chęć ocalenia od zapomnienia części lokalnej historii.

Grota Czerniawa

ul. Spadzista 1-3, Świeradów-Zdrój - dzielnica Czerniawa-Zdrój

Grota znajduje się w samym centrum Czerniawy-Zdroju, na prawym brzegu Czarnego Potoku. Aby do niej trafić należy przejść przez niewielki mostek zlokalizowany powyżej krzyżówki ulic Sanatoryjnej i Sudeckiej.

Patrz punkt nr 6
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Dolina Młodości

przy ul. Sanatoryjnej 32, Świeradów-Zdrój - dzielnica Czerniawa-Zdrój

Tym, co czyni z miejscowości ośrodek wyjątkowy na mapie zdrojów, jest opisana na wcześniejszych stronach, zawartość szlachetnej emanacji radu w wodach mineralnych. Okazuje się, że w niewielkich dawkach ten promieniotwórczy gaz działa uzdrawiająco i ma działanie terapeutyczne w przypadku chorób kobiecych, bezpłodności i leczenia nieprzyjemnych objawów menopauzy. Doświadczenia wskazują, że radon wpływa na poziom hormonów zarówno żeńskich, jak i męskich. Stosując kąpiele oraz inhalacje radonowe wyraźnie zwiększa się poziom hormonów vitalności – estrogenu i testosteronu. Nie bez przyczyny więc ten dolnośląski kurort nazywany jest Doliną Młodości.

Patrz punkt nr 7
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Czarci Młyn

ul. Lwówecka 5, Świeradów-Zdrój - dzielnica Czerniawa-Zdrój

Powstał ok. 1890 roku. Młyn jest typowym przykładem budownictwa pogranicza śląsko-czeskiego. Maszyny i urządzenia znajdujące się w nim po dziś dzień są typowe dla wyposażenia młynów gospodarczych z przełomu XIX/XX w. Do 1951 roku młyn dysponował napędem z koła wodnego, nasiębniernego o średnicy 6,5 m. W 1957 roku młyn uruchomiono w oparciu o silnik elektryczny. W latach 2010-2012 cały obiekt przeszedł rewitalizację i stanowi obowiązkowy punkt wycieczek. Wstęp biletowany.

Patrz punkt nr 4
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Pracownia Piernikowa ISABELL

kamień: ul. Rolnicza 2/1,
Świeradów-Zdrój - dzielnica
Czerniawa-Zdrój
pracownia: ul. Zdrojowa 16

Sprawdź czy kamień nie został przeniesiony do Pracowni Piernikowej przy ul. Zdrojowej 16. Sama pracownia to wyjątkowe miejsce, w którym powstają słodkie dzieła sztuki. Przez cały rok można podziwiać misternie zdobione pierniki, a także wziąć udział w warsztatach z wypiekania i ozdabiania Pierników Izerskich. Pracownia, to również muzeum eksponatów z przełomu XIX i XX w.

Patrz punkt nr 19
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Sprawdź: www.pracowniapiernikowa.pl

Centrum Edukacji Ekologicznej NATURA 2000 „Izerska Łąka”

ul. Rolnicza 7, Świeradów-Zdrój - dzielnica Czerniawa-Zdrój

Będąc w Świeradowie-Zdroju koniecznie należy udać się na niezwykłą „Izerską Łąkę” - Centrum Edukacji Ekologicznej NATURA 2000. Jest to miejsce, w którym można poznać faunę i florę Gór i Pogórza Izerskiego, przez system mikrokamer poobserwować życie pszczelej rodziny oraz podziwiać odwzorowaną na sklepieniu sali kinowej, gwiazdną mapę nieba nad Górami Izerskimi.

Wstęp bezpłatny.

**Sprawdź: www.stacjakultury.swieradowzdroj.pl
zakładka Izerska Łąka**

Źródło Jan

ul. Sanatoryjna 48, Świeradów-Zdrój - dzielnica Czarniawa-Zdrój

Podstawę leczenia w uzdrowisku Czarniawa-Zdrój stanowi „Zdrój Jan” – szczawa wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowo-żelazista. Udowodniono, iż picie wody mineralnej z tego źródła obniża poziom cukru we krwi. Kuracja pitna wpływała także na eliminację zawartości metali ciężkich z organizmu, dlatego dawniej w Czarniawie leczono dzieci z przemysłowych aglomeracji (głównie schorzenia górnych dróg oddechowych i astmę oskrzelową).

Patrz punkt nr 4
na mapie Śladem
Izerskich
Tajemnic.

Poidetka wody mineralnej

ul. Zdrojowa, Świeradów-Zdrój oraz
ul. Sanatoryjna, Świeradów-Zdrój - dzielnica Czarniawa-Zdrój

W 2014 r. na głównym deptaku w Świeradowie-Zdroju – ul. Zdrojowa uruchomiono trzy poidetka – źródetka wody mineralnej. Poidetka te posiadają wyjątkową instalację samowzbudzenia źródła w oparciu o zwężki, działające bez pomocy pompy elektrycznej. Sercem całego układu jest separator gazu CO₂. Na postumentach zdobiących poidetka ustawiono figurki przedstawiające: Flinsa oraz damę i dżentelmena w XIX-wiecznych strojach. W 2022 r. w dzielnicy Czarniawa-Zdrój uruchomiono nową pijalnię zwieńczoną figurką dziewczynki – nawiązującą do historii kurortu jako uzdrowiska dziecięcego.

*Jak wieść gminna niesie po naszej
wodzie radoczynej
„Panie są rade, a Panowie czynni”.*

Czerniawska Kopa wieża widokowa

Wieża została wybudowana w ramach projektu „Przygoda w górach” realizowanego przez Nadleśnictwo Świeradów. Z jej platform rozpościerają się widoki na Stóg Izerski i gęste lasy okolicy, przy dobrej przejrzystości powietrza można zobaczyć Czechy, a nawet i Niemcy. Wieża widokowa stała tu przed laty, choć była mniejsza. Ta obecna ma 15 m wysokości i została wykonana z drzewa modrzewiowego. Została oddana do użytku w 2019 roku.

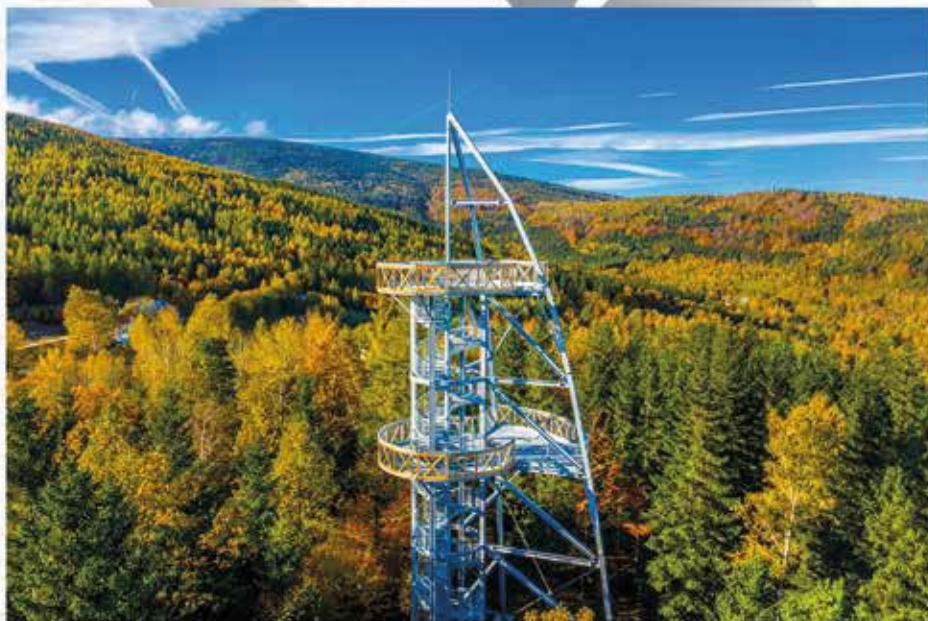

Wieża na Młynicy

Wieża widokowa o konstrukcji stalowej o łącznej wysokości 33,8 m, z dwoma podestami obserwacyjnymi (pierwszy – na wysokości 15,5 m, drugi – na wysokości 23,7 m). Do budowy wieży zużyto ok. 40 t stali konstrukcyjnej oraz ponad 76 m³ betonu. Na górny taras widokowy prowadzi 148 schodów wykonanych z krat pomostowych. Wieża wyposażona jest w lunety obserwacyjne, kamery panoramiczne oraz kamerę do obserwacji widnokręgu, umożliwiające oglądanie panoramy Gór i Pogórza Izerskiego.

Na budowę wieży uzyskano dofinansowanie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w kwocie 1.500.000,00 zł.

Dojście do wieży. Proponujemy pozostawić auto na parkingu przy ul. Strażackiej (powyżej dolnej stacji kolei gondolowej SKI&SUN). Następnie przejść na drugą stronę ulicy, skąd doskonale wśród drzew dostrzeżemy górny taras wieży. Do pokonania mamy około 200 metrów drogą leśną.

Świeradowska Izba Pamięci

ul. Jagietły 1/2

To prywatne muzeum, które prezentuje liczne pamiątki związane ze Świeradowem oraz terenami Śląska. To tu, niczym w wehikule czasu, można przenieść się do minionych wieków i lepiej poznać zamierzchte dzieje miejscowości.

Sky Walk

ul. Dąbrowskiego 6

Wyjątkowa wieża widokowa o wysokości 62 m oferuje romantyczne widoki na uzdrowisko i otaczającą go leśną przyrodę. Można wejść na szczyt ścieżką o długości 850 m i stanąć na przeszklonej platformie, a w dół zjechać po 105 m zjeżdżalni. Wstęp biletowany.

Sprawdź: www.visitskywalk.today

Single Track, Run Track

Nie bez powodu Świeradów-Zdrój określany jest mianem górskiego uzdrowiska dla aktywnych. Prócz ukształtowania terenu dającego frajdę miłośnikom sportów zimowych, to także latem, prócz wędrówek pieszych, aktywni znajdują tutaj coś dla siebie.

Single Tracki w okolicach Świeradowa-Zdroju były na kontynencie europejskim pierwszą siecią leśnych ścieżek rowerowych zaprojektowanych w celu osiągnięcia jak największych wrażeń z jazdy na rowerze, pozostając w zgodzie z naturą. Są to ścieżki o szerokości nie przekraczającej 1 m i maksymalnym nachyleniu wynoszącym 5%. Zostały tak przygotowane, aby sprawić frajdę z jazdy doświadczonym rowerzystom i zapewnić dobrą zabawę rodzinom z dziećmi.

Z myślą o miłośnikach biegania, w masywie Zajęcznika przygotowano sieć leśnych ścieżek, tzw. Run Tracki. Ścieżki wiją się pomiędzy drzewami i wśród leśnych polan, a ich odcinki połączone są istniejącymi drogami leśnymi. Co ważne, ścieżka tworzy pętlę, gwarantującą powrót w miejsce startu.

Wydawca:

Miejskie Centrum Kultury, Aktywności i Promocji Gminy
„Stacja Kultury” w Świeradowie-Zdroju
ul. Dworcowa 1, 59-850 Świeradów-Zdrój
e-mail: it@swieradowzdroj.pl | kultura@swieradowzdroj.pl
tel. +48 75 71 36 482, + 48 75 71 36 483
www.stacjakultury.swieradowzdroj.pl

Opracowanie:

Beata Rosicka

Zdjęcia:

Tomasz Chmielowiec, Beata Rosicka, Wiesław Biernat

Skład:

Professional SEM Szymon Witkowski

Nakład: 800 egz. | Rok wydania: 2022

*Materiał dostępny na licencji Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne -
Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0)*